

# Pražský hrad v květnu 1945

## Svědectví o průběhu Pražského povstání

PAVEL ZEMAN

Díky úředníkům Kanceláře prezidenta republiky (KPR) JUDr. Karlu Strnadovi<sup>1</sup> a JUDr. Františku Škarvanovi<sup>2</sup> se nám dochovala svědectví o průběhu prvních i posledních dnů nacistické okupace Pražského hradu. Zpráva Dr. Karla Strnada o okupaci Pražského hradu 15. března 1939 byla publikována ve druhém loňském čísle revue *Paměť a dějiny*.<sup>3</sup> Nyní otiskujeme očitě svědectví bývalého úředníka KPR JUDr. Františka Škarvana o událostech na Hradě v době Pražského povstání ve dnech 5.–9. května 1945.

Osmistránková strojopisná zpráva JUDr. Františka Škarvana „Záznam o průběhu dnů 5. až 9. května 1945“ patří stejně jako zpráva JUDr. Karla Strnada o dění na Pražském hradě v březnu 1939 k historickým archiváliím Archivu Kanceláře prezidenta republiky (AKPR). Není známo, zda ji její autor koncipoval na žádost prezidentské kanceláře, nebo z vlastního popudu. Dnes je v AKPR uložena ve spisech Tajného protokolu KPR z let 1945–1963.<sup>4</sup> Společně s deníky<sup>5</sup> architekta Pražského hradu Pavla Janáka<sup>6</sup>

je autentickým svědectvím o dění na Pražském hradě v okamžiku vypuknutí povstání 5. května 1945 a jeho průběhu zde až do příchodu Rudé armády v dopoledních hodinách 9. května. Hodnověrnost zprávy potvrzují Janákovy deníkové záznamy, s nimiž se až na výjimky shoduje.

V dubnu 1945 německé vojenské velení v Protektorátu Čechy a Morava prohlásilo Prahu pevnostním městem. Tomu odpovídaly i německé přípravy na obranu Pražského hradu, jak dokládá Janákův záznam z dubna 1945:

*...se v obvodu Pražského hradu daly příznaky kritičnosti situace: drátěné překážky, záseky v Jelením příkopě, svážení válečného materiálu, zesílení posádky, přípravy k vyklizení civilních obyvatel, k němuž již nedošlo. Pražský hrad se měl stát jedním z opěrných německých bodů v Praze. Shodou okolností a ke svému štěstí se jím nestal.<sup>7</sup>*

V okamžiku zahájení Pražského povstání 5. května 1945 střežil prostor Hradu a další důležité objekty 2. strážní prapor SS.<sup>8</sup> V okolí Pražského hradu kontrolovaly německé

1 Karel Strnad (1889–1944), 1919–1943 ministerský rada Stavební správy Pražského hradu (dále PH), 1943 zatčen Gestapem za kontakty s domácím protinacistickým odbojem, 1944 popraven v Drážďanech.

2 František Škarvan (1910–1992), český právník a státní úředník, 1936–1948 úředník KPR a osobní tajemník prezidentů T. G. Masaryka, E. Beneše a E. Háchy, 1948–1949 ve vyšetřovací vazbě, 1951–1970 dělnické zaměstnání, 1958–1989 veden StB jako nepřátelská osoba. 1971–1979 synodní kurátor Českobratrské církve evangelické.

3 ZEMAN, Pavel: 15. březen 1939 a obsazení Pražského hradu. *Paměť a dějiny*, 2014, roč. VIII, č. 2, s. 58–69.

4 *Archiv Kanceláře prezidenta republiky* (dále jen AKPR), f. KPR - protokol T (tajné), 1945–1963, k. 1, sign. T 15/45, Záznam o průběhu dnů 5. až 9. května 1945 na Hradě pražském, JUDr. F. Škarvan, 8 stran strojopisu.

5 *Archiv Pražského hradu* (dále jen APH), Osobní fond hradního architekta Pavla Janáka (1936–1955), Architekt Pavel Janák - Deník 1945 (dále jen Deník 1945), 5.–9. května.

6 Pavel Janák (1882–1956), český architekt a urbanista, 1899–1908 studia na české technice v Praze a Akademii výtvarných umění ve Vídni, 1921 profesor a 1922–1924 a 1939–1941 rektor Uměleckoprůmyslové školy v Praze, jako architekt a urbanista zaměřen na architekturu veřejných funkčních staveb, projektoval i soukromé objekty a obytné celky, autor řady urbanistických realizací pro Prahu, 1936–1955 architekt PH.

7 APH, Deník 1945, duben.

8 K německé vojenské síle v Praze při zahájení povstání viz např. KOKOŠKA, Stanislav: *Praha v květnu 1945. Historie jednoho povstání*. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2005, s. 128–129. SS Wachbataillon 2 Prag bránil kromě Hradu Černínský palác a oblast kolem něj. Část 2. strážního praporu SS sídlila v budově bývalé Kadetní školy (dnes Ministerstvo obrany ČR v ulici Na Valech poblíž PH). Hlavní část praporu sídlila ve škole na Zelené lišce v Praze na Pankráci, kde jeho příslušníci spáchali během povstání řadu zločinů.

síly souvislé území pouze okolo pevně obsazených objektů velitelství generála Rudolfa Toussainta<sup>9</sup> v Dejvicích, Úřadu říšského protektora v Černínském paláci, dále Malou Stranu včetně Hradu a protiletadlovou baterii na Letné s malým předmostím u budovy Právnické fakulty na pravém břehu Vltavy.<sup>10</sup>

Po vypuknutí protinacistického povstání 1. května 1945 v Přerově se napětí přenášelo do dalších českých a moravských měst. Prahu zasáhla vlna vlasteneckého nadšení v pátek 4. května a v průběhu dne se projevovalo strháváním německých nápisů a nacistických vlajek a manifestací Pražanů.<sup>11</sup> Jedním z bezprostředních podnětů pro vystoupení obyvatel Prahy proti německé okupační moci se stala oznámení ze 4. května 1945 o zrušení nařízení o dvojjazyčném úřadování, dvojjazyčných nápisech a zákazu vyvěšování československých vlajek.<sup>12</sup> Na dramatické události v ulicích Prahy reagovala i prezidentská kancelář státního prezidenta Emila Háchy, který v té době pobýval na zámku v Lánech.<sup>13</sup>

V sobotu 5. května 1945 po deváté hodině ranní byla informována jedním z hradních řidičů, který přijel na Pražský hrad z Lán, že po cestě do Prahy viděl, jak lidé v obcích vyvěšují československé vlajky a sroccují se. Poté vrchní ředitel Hospodářské správy Pražského hradu (dále Hospodářská správa) Jaroslav Hanuš<sup>14</sup> a ministerský



Zajatí němečtí vojáci na Pražském hradě, 9. května 1945

Foto: ČTK

Část praporu se po povstání dostala do amerického zajetí. Velitel praporu SS-Obersturmbannführer Michael Kneissl byl v lednu 1947 vydán čs. úřadům a 29. 3. 1947 popraven.

- 9 Rudolf Toussaint (1891–1968), absolvent válečné školy v Mnichově, 1914–1918 účastník 1. sv. války, 1938–1939 německý vojenský atašé v Praze v hodnosti podplukovníka, 1939–1941 německý vojenský atašé v Bělehradu, 1941–1943 zplnomocněnec Wehrmachtu v Praze v hodnosti generálmajora, 1943–1944 německý generál v generálním štábu italské armády a vojenský zmocněnec v Itálii, 1944–1945 zplnomocněnec Wehrmachtu v Praze a velitel branného obvodu Čechy a Morava, během Pražského povstání jako velitel Wehrmachtu v Praze vedl jednání s vedením povstalců a 8. 5. 1945 podepsal v ČNR německou kapitulaci v Praze, 1947 vydán Američany do Československa a zde 1948 odsouzen na doživotí, 1961 propuštěn z vězení výměnou za dva komunistické agenty.
- 10 K německé vojenské síle v Praze v okamžiku vypuknutí povstání viz např. KOKOŠKA, Stanislav: *Praha v květnu 1945*, s. 128–131.
- 11 Tamtéž, s. 108–109.
- 12 Příkazy (telegramy) k odstraňování německých nápisů a vyvěšování čs. vlajek nesly často podpis ministra dopravy J. Kamenického. Ve skutečnosti měla pokyn vydat 4. 5. 1945 ne protektorátní vláda, ale jeden ze zaměstnanců ředitelství drah v Praze. Blíže viz např. tamtéž, s. 233–234.
- 13 Po zániku Protektorátu byl Emil Hácha 13. května 1945 z příkazu komunistického ministra vnitra Václava Noska zatčen na zámku v Lánech a převezen do vězeňské nemocnice na Pankráci. Zemřel 27. června 1945 v cele pankrácké věznice.
- 14 Jaroslav Hanuš (1893–?), v KPR zaměstnán od roku 1919, 1931–1945 ředitel Hospodářské správy PH, po roce 1945 postaven mimo službu.

rada Háchovy prezidentské kanceláře Dr. Čihař vyzvali přítomné úředníky a zaměstnance Pražského hradu, aby ho o víkendů 5. a 6. května 1945 neopouštěli. To se také podle JUDr. Škarvana i architekta Janáka stalo.

Kromě úředníků prezidentské kanceláře a Hospodářské správy se 5. května 1945 dopoledne objevili v hradních prostorách i ministři protektorátní vlády Josef Kalfus<sup>15</sup> a Jindřich Kamenický<sup>16</sup>. V kanceláři přednosty kanceláře státního prezidenta Emila Háchy Augustina Popelky<sup>17</sup> čekali na předsedu protektorátní vlády Richarda Bienerta<sup>18</sup>. Podle plánu ze 3. května 1945, který jmenovaní ministři připravili společně s dalším ministrem Jaroslavem Krejčím<sup>19</sup> a Augustinem Popelkou, měl být Emil Hácha prohlášen za zdravotně nezpůsobilého nadále vykonávat prezidentský úřad a jeho funkci měl převzít Richard Bienert. Ten pak měl prohlásit *protektorát za útvar Třetí říše, a proto s ní*

*i zaniká.*<sup>20</sup> Jako jediní z české strany chtěli převzít moc z rukou státního ministra Protektorátu Čechy a Morava<sup>21</sup> Karla Hermanna Franka<sup>22</sup>. Pro politické vedení domácího odboje v čele s Českou národní radou (ČNR)<sup>23</sup> ovšem už nebyl Frank partnerem k jednání o předání moci v Protektorátu. Překotný vývoj událostí v samotné Praze 5. května 1945 navíc tento scénář překazil. Richard Bienert uvízl toho dne dopoledne v Černínském paláci u K. H. Franka. Ministři Josef Kalfus a Jindřich Kamenický zůstali společně s Augustinem Popelkou a dalšími úředníky prezidentské kanceláře a zaměstnanci Hospodářské správy včetně civilních obyvatel Hradu obklíčeni Němci v hradním areálu až do pozdních nočních hodin 8. května 1945, kdy Pražský hrad začali obsazovat příslušníci vládního vojska bojující na straně povstalců.<sup>24</sup>

Ještě než byli ministři Kalfus a Kamenický společně s Augustinem

Popelkou a dalšími 5. května odpoledne internováni Němci na Hradě, stačili svým ministerstvům vydat z Hradu telefonicky příkaz, že se má dále úřadovat již jen česky. Nařídili rovněž vyvěšení národní vlajky. Československé a spojenecké vlajky byly z nařízení přednosty Háchovy kanceláře A. Popelky vyvěšeny 5. května po poledni i na Pražském hradě. Na příkaz Němců ale byly sejmuty ve stejný den odpoledne poté, co příslušníci SS zastřelili na Hradě při přestřelce s několika zaměstnanci prezidentské kanceláře a Hospodářské správy jednoho dělníka a následně odzbrojili příslušníky vládního vojska a uniformované protektorátní policie střežící Hrad a Háchovu kancelář.

Podle plánu vojenské komise ČNR z 2. května 1945 měl být po zahájení povstání obsazen Pražský hrad a prezidentská kancelář vládním vojskem. Jeho prvním praporu dislokovanému v Praze ve Štefánikových kasárnách

15 Josef Kalfus (1880–1955), český národohospodář a státní úředník, od 1920 úředník ministerstva financí, 1936–1939 ministr financí, 1939–1945 ministr financí protektorátní vlády, 1939–1945 kontakty s domácím odbojem, 1946 jako člen protektorátní vlády uznán Národním soudem vinným, ale neodsouzen.

16 Jindřich Kamenický (1879–1959), český železniční odborník a státní úředník, od 1908 úředník ředitelství státních drah, od 1918 zaměstnanec ministerstva železnic, od 1925 šéf finanční inspekce ministerstva železnic, 1938 ministr železnic v první vládě gen. J. Syrového, 1941–1942 ministr dopravy a 1942–1945 ministr dopravy a techniky ve vládách Protektorátu Čechy a Morava, 1946 odsouzen Národním soudem na pět let vězení.

17 Augustin rytíř Popelka (1887–1951), 1919–1945 zaměstnanec KPR, 1938 odborový rada, od roku 1941 přednosta prezidentské kanceláře E. Háchy, po druhé světové válce odsouzen mimořádným lidovým soudem na pět let odnětí svobody.

18 Richard Bienert (1881–1949), policejní úředník a správní a politický činitel, před 1918 ve službách rakouské policie v Praze, za 1. sv. války spolupráce s českým protirakouským odbojem, 1918 pražský policejní prezident, 1920–1924 policejní prezident, 1924–1939 viceprezident a 1939–1942 prezident zemské správy politické v Čechách, 1942–1945 ministr vnitra a od 19. 1. do 5. 5. 1945 předseda protektorátní vlády, 1946 odsouzen Národním soudem ke třem letům vězení.

19 Jaroslav Krejčí (1892–1956), český právník a politik, 1920–1921 pracovník prezidia ministerské rady, 1921–1938 tajemník Ústavního soudu, 1936 docent a 1938 profesor ústavního práva, 1938–1939 ministr spravedlnosti, 1941–1942 úřadující náměstek předsedy protektorátní vlády, leden 1942 – leden 1945 předseda protektorátní vlády, 1946 odsouzen Národním soudem k 25 letům vězení.

20 KOKOŠKA, Stanislav: *Praha v květnu 1945*, s. 110.

21 Tamtéž.

22 Karl Hermann Frank (1898–1946), původním povoláním knihkupec, 1933–1938 vedoucí představil SHF a SdP, 1935–1938 poslanec Národního shromáždění za SdP, 1939–1943 státní tajemník a 1943–1945 státní ministr Protektorátu Čechy a Morava, vyšší vůdce SS a policie v Protektorátu 1939–1945, 1946 odsouzen Národním soudem k trestu smrti a popraven.

23 ČNR se po řadě jednání, vedených od února 1945, ustavila 29.–30. 4. 1945 jako vrcholný orgán domácího odboje v Praze. Jako 27členný orgán vedený prof. A. Pražákem, v němž byly zastoupeny hlavní politické síly domácího odboje s převahou levice, hlavně komunistů, se 5. 5. 1945 postavila do čela Pražského povstání, převzala moc v Čechách a prohlásila se za zmocněnce čs. vlády v Košicích; 8. 5. 1945 uzavřela s německým vojenským velením dohodu o kapitulaci německých jednotek v Praze a jejich odchodu na západ, 10. 5. 1945 předala veškerou moc čs. vládě a 11. 5. 1945 byla rozpuštěna.

24 Na konci dubna 1945 se předseda revolučního výboru vládního vojska major Vladimír Černý stal členem vojenské komise ČNR. Vojáci 1. praporu vládního vojska plnící funkci hradní strážě a strážě státního prezidenta Emila Háchy se zapojili do Pražského povstání 5. května 1945 v 10.30 hod. na rozkaz velitele vládního vojska generála Jaroslava Emingera.

na Smíchově<sup>25</sup> a střežicímu Háchovu prezidentskou kancelář na Pražském hradě a prezidentský zámek v Lánech uložila s *ohledem na skutečný početní stav a vyzbrojení pro povstání v Praze*<sup>26</sup> tyto úkoly: a) obsazení a hájení budovy rozhlasu v Praze XII, b) obranu Pražského hradu a c) držení zámku v Lánech.<sup>27</sup> K obsazení Pražského hradu ale 5. května 1945 nedošlo. Nová směna Hradní stráže v síle třiceti mužů vládního vojska, posílená o několik dobrovolníků, která vyjela ve 12.30 hod ze Štefánikových kasáren s cílem spojit se se stráží na Pražském hradě a společně s ní ho obsadit, svůj cíl nesplnila. Po asi třiapůlhodinovém boji s Němci byla až do 8. května 1945 internována v Černínském paláci<sup>28</sup> společně se stráží a příslušníky uniformované policie zatčenými na Hradě.<sup>29</sup>

Plán vojenské komise ČNR, který předpokládal obsadit Pražský hrad po vypuknutí povstání vládním vojskem, byl splněn až 8. května 1945, kdy se dvě čety vládního vojska osvobodily z vězení v Černínském paláci, se získanými zbraněmi ho obsadily a poté se večer přesunuly na Pražský hrad, kde ve 23.23 hod. vyvěsily státní vlajku.<sup>30</sup> Mezitím se po podpisu kapitulace německé armády s ČNR 8. května 1945, která stanovila začátek odchodu německých jednotek z Prahy na 18.00 hod. 8. května, začali z hradního areálu stahovat němečtí vojáci. Ve stejný den večer byla vyslána<sup>31</sup> ze Štefáni-

kových kasáren četa vládního vojska s cílem obsadit Pražský hrad. To se jí také podařilo po zdolání obranných postavení Němců na Malé Straně v Nerudově ulici, na Nových zámecích schodech, u Jeleního příkopu a v hradním areálu Na Opyši a ve věži Daliborka. Krátce po půlnoci dospěla tato četa vládního vojska na Pražský hrad a spojila se s dalšími příslušníky vládního vojska, kteří na Hrad dorazili z Černínského paláce.<sup>32</sup> Po obsazení Hradu hasili vojáci vládního vojska požár v bývalém Ústavu šlechtičen na Jiřském náměstí, přerušili telefonní a elektrické vedení k chrámu svatého Víta z obavy, zda nevede k Němci nastraženým výbušninám, provedli prohlídku nadzemních i podzemních prostor Hradu<sup>33</sup> a zatkl Augustina Popelku a ministry protektorátní vlády Kalfuse a Kamenického. Současně zaujali obranná postavení na cestě od Prašného mostu, kolem něhož se přesouvaly německé jednotky, a na Opyši a u Daliborky.<sup>34</sup>

K posledním bojům na Pražském hradě a v jeho okolí došlo 9. května ráno a dopoledne. Nejsilnější odpor kladli Němci v okolí Prašného mostu. Během střetu ustupujících vojáků SS s povstalci a pronikajícími jednotkami Rudé armády byla po výstřelech německého tanku z nároží u Kadetní školy<sup>35</sup> zasažena renesanční budova Lvího dvora na severním okraji areálu Pražského hradu před Prašným mos-

tem<sup>36</sup> a zapálena Míčovna v Královské zahradě. Požár byl zpozorován kolem desáté hodiny dopoledne. Protože hradní hasiči byli kvůli probíhajícím bojům v areálu Hradu a okolo něj rozptýleni na různých místech, byli telefonem voláni městští hasiči. Ti se šťastnou náhodou objevili na druhém hradním nádvoří s motorovou stříkačkou krátce po vypuknutí požáru poté, co nemohli kvůli boji s Němci v Jelení ulici projet k požáru skladiště na Pohořelci, kam mířili původně. Požár začali hasit ještě během bojů s Němci kolem jedenácté hodiny a uhasili ho kolem čtvrté hodiny odpoledne. Vyhořelá Míčovna doutnala ještě 10. května ráno a některé ohořelé trámy údajně ještě 14. května.<sup>37</sup> Zbýlý německý odpor na Pražském hradě byl zdolán 9. května dopoledne v Jelením příkopu, odkud se vojáci SS snažili zastavit sovětské tanky, a na Opyši, kde povstalci zničili německý obrněný vůz.

Po ukončení bojů v průběhu dne 9. května byli němečtí zajatci zadrženi povstalci v hradním areálu společně s dalšími asi 250 Němci, které zajali sovětské tankisté, odevzdání Rudé armádě u Kadetní školy. Při shromáždění zajatců na druhém hradním nádvoří zazněly z věže katedrály svatého Víta výstřely. Po pohrůžce, že při opakování střelby budou všichni němečtí zajatci postřeleni, se již střelba neozvala.<sup>38</sup> Ve zbylé části dne 9. a po celý 10. květen 1945 prováděli povstalci společně se

25 Dnes budova Krajského soudu v Praze a Obvodního soudu pro Prahu 5 na náměstí Kinských.

26 ŽÁČEK, Pavel: *Kasárna na levém břehu. Smíchov a okolí v pražském povstání 1945*. Svět křidel, Cheb 2003, s. 113.

27 Tamtéž, s. 113.

28 Tamtéž, s. 25 a KALOUSEK, Miroslav: *Vládní vojsko 1939–1945. Vlastenci či zrádci?* Nakladatelství Libri, Praha 2002, s. 90.

29 Četa vládního vojska střežící 5. května 1945 prostory prezidentské kanceláře a PH byla společně s příslušníky protektorátní uniformované policie odzbrojena a zatčena v areálu Hradu mezi druhou a třetí hodinou odpolední.

30 Viz ŽÁČEK, Pavel: *Kasárna na levém břehu*, s. 139.

31 Podle Pavla Žáčka to bylo ve 20.30 hod. Viz ŽÁČEK, Pavel: *Kasárna na levém břehu*, s. 139. Podle Miroslava Kalouska ve 21.30 hod. KALOUSEK, Miroslav: *Vládní vojsko 1939–1945*, s. 97.

32 Viz ŽÁČEK, Pavel: tamtéž a KALOUSEK, Miroslav: tamtéž.

33 Viz KALOUSEK, Miroslav: tamtéž.

34 Tamtéž.

35 Dnešní budova Ministerstva obrany ČR v ulici Na Valech.

36 Dnes restaurace Lví dvůr u severního vjezdu do areálu Hradu na rozhraní ulic Jelení, Mariánské hradby a U Prašného mostu.

37 APH, Deník 1945, 9. 5. 1945.

38 KALOUSEK, Miroslav: *Vládní vojsko 1939–1945*, s. 98.



Vyhořelá Míčovna Pražského hradu, 1945

Foto: archiv autora

zaměstnanci prezidentské kanceláře prohlídky celého Hradu kvůli zajištění jeho bezpečnosti. Dne 10. května přivítala četa vládního vojska na Pražském hradě sovětského maršála Pavla Semjonoviče Rybalka<sup>39</sup> a další generály a důstojníky štábu generála Rodiona Jakovleviče Malinovského<sup>40</sup> za přítomnosti předsedy první československé poválečné vlády Zdeňka Fierlingera<sup>41</sup>. Ve stejný den pořídili fotografové natájet prezidentskou kanceláři fotografie

hradních exteriérů a interiérů, aby byl zaznamenán stav, v jakém Němci Hrad 9. května 1945 opustili.<sup>42</sup>

Během povstání nebyl Pražský hrad s výjimkou Míčovny v Královské zahradě výrazněji poškozen. Jak vyplývá ze zprávy Františka Škarvana, k první a až do 8. května poslední přestřelce v areálu Hradu mezi povstalci a německou posádkou došlo 5. května. Zahynul při ní jeden dělník Hospodářské správy. Další boje se odehrá-

ly až 8. května večer, v noci z 8. na 9. května a v průběhu posledního dne povstání, 9. května, kdy Němci zastřelili dalšího zaměstnance prezidentské kanceláře. Odhlédne-li se od požáru Míčovny v Královské zahradě, největší škody utrpěl Pražský hrad 6. května, kdy v pozdních odpoledních hodinách zasáhla německá dělostřelecká palba z Pankráce jeho jižní křídlo. Při zásahu byl těžce zraněn hradní lékař Dr. Havránek. Svému zranění posléze podlehl a z příkazu Němců byl společně s dělníkem Hospodářské správy Vágnerem, zastřeleným 5. května 1945, pohřben 8. května po čtvrté hodině odpolední v Královské zahradě. K dalšímu poškození Hradu, konkrétně jeho středního a jižního křídla, došlo 7. května dvě hodiny po půlnoci po výbuchu dělostřeleckého granátu nad třetím hradním nádvořím.<sup>43</sup>

Zaměstnanci prezidentské kanceláře, ministři protektorátní vlády a obyvatelé Pražského hradu z Jiřské, Vikářské a Zlaté ulice byli internováni v hradním areálu od 5. až do 9. května, kdy se dočkali osvobození. Škarvanova zpráva popisuje různé dramatické situace. Asi nejzávažnější chvíle prožili kvečeru 7. května, kdy jim Němci nařídili, aby se shromáždili nad Starými zámeckými schody na konci Jiřské ulice u Opyše. Asi

39 Pavel Semjonovič Rybalko (1894–1948), od 1917 člen Rudé gardy a posléze Rudé armády, 1918–1920 vojenský komisař pro politické záležitosti 1. jizdní armády generála Budonného, po 1920 absolvent vojenské akademie M. V. Frunzeho v Moskvě, 1937–1940 vojenský atašé v Polsku a v Číně, 1940 generálmajor, 1941–1941 velitel 5. tankové armády, 1942–1945 velitel 3. gardové tankové armády, jejíž tanky dorazily 9. května 1945 časně ráno do Prahy směrem od Mělníka.

40 Rodion Jakovlevič Malinovskij (1898–1967), 1914–1918 dobrovolník v carské armádě, 1918 příslušník francouzské cizinecké legie, od 1919 v Rudé armádě, po 1926 absolvent vojenské akademie M. V. Frunzeho v Moskvě, 1936–1938 vojenský poradce španělské republikánské vlády, 1939 profesor Frunzeho vojenské akademie, 1940 generálmajor, 1941–1943 velitel Jižního, zástupce velitele Severokavkazského frontu a velitel Donské armádní skupiny, v únoru 1943 velitel Jihozápadního frontu, duben 1943 armádní generál, říjen 1943 – květen 1944 velitel 3. ukrajinského frontu, září 1944 maršál Sovětského svazu, květen 1944–1945 velitel 2. ukrajinského frontu obsazujícího Slovensko, jihovýchodní Moravu a dorazivšího 9. května 1945 do Prahy směrem od jihovýchodu, ve válce s Japonskem 1945 velitel Zabajkalského frontu, 1956 první náměstek obrany a vrchní velitel sovětských pozemních sil, 1957–1967 ministr obrany SSSR.

41 Zdeněk Fierlinger (1891–1976), 1914–1918 důstojník čs. legií v Rusku a ve Francii, od 1919 v čs. diplomatických službách, 1921–1924 vyslancem v Nizozemsku, 1924–1925 v Rumunsku, 1925–1928 v USA, 1928–1932 ve Švýcarsku, 1932–1936 v Rakousku, 1937–1939 a 1941–1945 v SSSR, 1945–1946 předseda a 1946–1947 a 1948–1953 místopředseda čs. vlády, 1945–1947 a 1948 předseda Čs. sociální demokracie, 1948 provedl sloučení soc. dem. strany s KSČ, 1948–1966 člen předsednictva ÚV KSČ, 1945–1969 poslanec Národního shromáždění a 1953–1964 jeho předseda, 1969–1971 poslanec Sněmovny lidu Federálního shromáždění.

42 APH, Deník 1945, 10. 5. 1945.

43 Tamtéž, 7. 5. 1945.



Pomník civilistům zavražděným u Pražského hradu 8. května 1945 Foto: autor

200–250 dětem a dospělým oznámili, že má dojít k útoku povstalců na Hrad, proto že budou propuštěni dolů do města. Současně jim vyhrožovali smrtí, pokud se bude znovu opakovat střelba na německé vojáky. Nakonec museli všichni zůstat na Hradě až do 9. května, aniž by se jim něco stalo.

Takové štěstí nemělo jedenadvacet českých civilistů, kteří byli bestiálně zavražděni na severní straně Prašného mostu u Jeleního příkopu 8. května buď příslušníky 2. strážního praporu SS z Pražského hradu, nebo některou z německých jednotek dislokovaných

v Dejvicích.<sup>44</sup> Vraždění přihlíželi někteří zaměstnanci Hradu z oken hradního areálu. Na rozdíl od deníku architekta Pavla Janáka<sup>45</sup> se ale František Škarvan o tomto brutálním zločinu nezmiňuje. Dnes ho připomíná pomník odhalený 4. května 1946 na severní straně Prašného mostu na vrcholu úbočí Jeleního příkopu, kde ke zločinu došlo. Má podobu sloupu ze sliveneckého mramoru, zakončeného dlouhým bronzovým jehlancem. Je zhotoven podle návrhu architekta Otto Rothmayera<sup>46</sup> a jsou na něm uvedena jména jedenácti obětí, které se podařilo identifikovat. Pamětní deska se stejnými jmény se nachází i u vchodu do Královské zahrady.<sup>47</sup>

Oproti Pavlu Janákovi<sup>48</sup> se František Škarvan ve své zprávě nezmiňuje ani o osudu korunovačních klenotů, nejvýznamnější historické a umělecké památky uložené na Pražském hradě. I když po skončení Pražského povstání kolovaly v médiích i ve veřejnosti různé senzační zprávy o tom, že korunovační klenoty zmizely nebo že je ukradl Karl Hermann Frank,<sup>49</sup> skutečnost byla prozaičtější. V letech 1938–1945 opustily areál Pražského hradu jen dvakrát. Poprvé byly v noci z 19. na 20. září 1938 kvůli obavám z vypuknutí války s nacistickým Německem tajně odvezeny v rámci evakuace vzácných uměleckých předmětů z Pražského hradu do pobočky Národní banky v Žilině. Po přijetí

mnichovské dohody 30. září 1938 byly 6. října převezeny zpět na Pražský hrad a uloženy v katedrále svatého Víta.<sup>50</sup>

Podruhé opustily klenoty Hrad v únoru 1944. Po žádostech hradní protiletcecké ochrany přednášených od srpna 1943, aby byly kvůli nebezpečí náletů uloženy na bezpečnějším místě, než je katedrála svatého Víta, bylo rozhodnuto ukryt je do trezoru v románském sklepení Starého královského paláce Pražského hradu. Dne 10. února 1944 byly odvezeny do sídla Státního ministerstva pro Čechy a Moravu v Černínském paláci a zde za účasti zástupců státního ministerstva a Háchovy prezidentské kanceláře prozkoumány, zváženy, změřeny, vyfotografovány a pořízeny jejich nákresy. Poté byly svatováclavská koruna, královské žezlo a jablko 11. února 1944 uloženy v kožených pouzdrech do trezoru v podzemí Starého královského paláce. Poduška pod korunu, korunovační plášť s hermelínovými doplňky, stola, pás, tzv. manipul a dvě látkové vložky vyňaté z koruny byly do konce války uloženy v trezoru Českého zemského archivu v Praze. V podzemí Starého královského paláce přístup k trezoru s klenoty nepřetržitě hlídal vždy jeden příslušník protektorátní policie.<sup>51</sup> Tak tomu bylo i v průběhu povstání. Dne 9. května 1945 v dopoledních hodinách byla provedena prohlídka podzemních prostor s ukry-

44 O 21 obětech hovoří Jiří Padevět, někdy se uvádí číslo 22. Brutálně popravení měli být zajati v okolí Míčovny v Královské zahradě, v areálu Hradu a pravděpodobně i v okolí Kadetní školy a Dejvického nádraží. PADEVĚT, Jiří: *Krvavé finále. Jaro 1945 v českých zemích*. Academia, Praha 2015, s. 14.

45 APH, Deník 1945, 10. 5. 1945.

46 Otto Rothmayer (1892–1966), 1920 absolvent Uměleckoprůmyslové školy v Praze u slovinského architekta Josipa Plečnika, po jeho návratu do Lublaně v r. 1921 jeho zástupcem ve funkci architekta Pražského hradu, 1922–1956 zaměstnanec Stavební správy Pražského hradu, ve 20. a 30. letech dohled nad realizací Plečnikových architektonických návrhů pro Pražský hrad, od začátku 30. let samostatně řešil přestavbu Tereziánského křídla Pražského hradu a do 50. let zde realizoval řadu dalších architektonických a stavebních prací, 1947–1951 profesor užitě architektury na Uměleckoprůmyslové škole v Praze.

47 Viz <http://www.vets.cz/vpm/mista/obec/237-praha-1/U%20Pra%25%A1n%C3%A9ho%20mostu/> (citováno k 18. 5. 2015).

48 APH, Deník 1945, 14. 5. 1945.

49 Viz např. Nejdražší poklad uloupen národu. K. H. Frank zašantročil korunovační klenoty. Koruna, žezlo a říšské jablko v rukou trýznitele českého národa. *Lidová demokracie*, 12. 5. 1945, ročník I, č. 1, s. 1.

50 K odvozu korunovačních klenotů na Slovensko na podzim 1938 viz ZEMAN, Pavel: Prezidentské vozy na „dvoře republikánském“. Automobil na Hradě 1918–1938. In: HOŘEJŠ, Miloš – KRÍŽEK, Jiří (eds.): *Automobilismus a šlechta v českých zemích 1894–1945*. Národní technické muzeum v Praze, Praha 2012, s. 188–190.

51 AKPR, f. KPR – protokol T (tajné), 1921–1944 (1953), k. 187, sign. T 353/37, České korunovační klenoty. Zpráva o jejich uložení v letech 1939–1945 podle spisových záznamů v kanceláři presidenta republiky. Nedatováno, nefoliováno.

tými klenoty a bylo zjištěno, že vše je neporušeno a uložení klenotů odpovídá stavu z 11. února 1944. To potvrdili i zaměstnanci hradní správy přítomní při jejich ukládání v roce 1944.<sup>52</sup>

Navzdory různým tvrzením, poloprávdám a legendám byli příslušní úředníci Háchovy prezidentské kanceláře a Hospodářské a Stavební správy Pražského hradu po celou dobu dobře informováni o tom, kde se klenoty nacházejí. O jejich osudu v letech 1939–1945 byl také při svém návratu na Pražský hrad 16. května 1945 informován prezident Edvard Beneš. Z podzemí Starého královského paláce byly klenoty vyjmuty až 24. října 1945. Po jejich prozkoumání a vystavení v katedrále svatého Víta společně s korunovačním křížem a tzv. svatováclavským mečem ze svatovítského chrámového pokladu ve dnech 25. až 30. října byly 31. října 1945 uloženy v Korunní komoře svatovítského chrámu. Jejich navrácení do katedrály svatého Víta udělalo symbolickou tečku za neklidným obdobím Pražského hradu v letech 1939–1945.<sup>53</sup>



České korunovační klenoty v Trůnním sále Pražského hradu po jejich vyzvednutí z podzemí Starého královského paláce 24. října 1945. Na snímku stojící kancléř Jaromír Smutný, sedící zprava prezident Edvard Beneš a ministr školství a osvěty Zdeněk Nejedlý. Foto: ČTK

## Dokument

### Záznam o průběhu dnů 5. až 9. května 1945 na Hradě pražském

#### SOBOTA 5. KVĚTNA 1945

Den počal normálním nástupem do zaměstnání. Od čtvrtka 3. května byla však v proudu akce čtyř členů t. zv. vlády, která měla za účel prohlášení K. H. Frankovo zrušení Protektorátu.

Po 9. hod. hlásí šofér Žvachta, který se právě vrátil z Lán, že ve všech obcích, jimiž po cestě projížděl, jsou vyvěšeny československé prapory, na ulicích a na silnicích jsou zástupy občanstva v pohnuté slavnostní náladě a české hlídky provádějí kontroly aut. Aby projel, musil svůj vůz označit československou vlajkou, s níž dojel až na Hrad. Poslední vlajku viděl před Prahou. Na Bílé Hoře, v Břevnově atd. prapory vyvěšeny ještě nejsou.

V 9.30 h odjíždí s. š. [sekční šéf] Dr. Popelka k tzv. předsedovi vlády Bienertovi, aby znovu působil k uskutečnění návštěvy min. předsedy Bienerta u K. H. Franka, o níž se jednalo od čtvrtka 3. května 1945. V 11. h má se totiž odebrat t. zv. min. předseda Bienert ke K. H. Frankovi, aby mu prohlásil, že vzhledem k vývoji událostí t. zv. Protektorát zanikl, výkon že přebírá úřednický sbor. Při této verbální notě bude odevzdáno pro memoriam, které podepsali čtyři ministři t. zv. vlády /Bienert, Krejčí, Kalfus, Kamenický/. V 11.20 h je volán ministr Kalfus s. š. Popelkou na Hrad. V 11.30 h volá na Hrad ministr Kalfus ministra Kamenického. V 11.45, po několikerych pokusech o spojení s Černínem, je tam dostižen p. Bienert u telefonického aparátu a mluví s min. Kalfusem; oznamuje, že právě odchází ke K. H. Frankovi. Do 12.30 vyčkává se zpráva od min. předs. Bienerta. Do této doby se neozval. V předpokladu, že je zatčen, rozhoduje

52 Tamtéž, Zápis o schůzi konané dne 19. května 1945 o 15 hod. na hradě pražském ve věci českých korunovačních klenotů a o zjištění jejich úschovy. Nedatováno, nefoliováno.

53 K historii Pražského hradu v letech 1939–1945 viz např. MALÁ, Věra: Okupace Pražského hradu. Svědectví archivních dokumentů. In: BROKLOVÁ, Eva – NEUDORFLOVÁ, Marie L. (eds.): *Věře Olivové ad honorem. Sborník příspěvků k novodobým československým dějinám*. Společnost Edvarda Beneše – Ústav T. G. Masaryka, Praha 2006, s. 140–157.

se min. Kalfus a min. Kamenický k samostatnému jednání. Ve 12.30 dávají oba ministři příkaz do svých ministerstev, že od tohoto okamžiku v důsledku zákroku Bienerta zavádí se české úřadování a mají být vyvěšeny národní prapory. K vyvěšení praporů došlo mezi tím z příkazu Dr. Popelky i na Hradě a to na stožáru nad starým hradem a na balkoně třetího nádvoří. Bezprostředně nato zachycujeme v hlášení rozhlasu volání o pomoc pro budovu rozhlasu, kde vzplály první boje. Jde o novou skutečnost, která [...] zdá se měnit zásadně celou situaci. Telefonické spojení s Černínem je přerušeno.

Ve 13 h dostavilo se na III. nádvoří družstvo SS-Mannů s automatickými puškami a pancéřovými pěstmi v bojovém rozestoupení a žádali o sejmutí vlajek vyvěšených na balkoně III. nádvoří. Uspořádání vlajek bylo takové, že mezi dvěma československými vlajkami byly umístěny vlajky americká, sovětská a anglická. SS-Mannům vysvětlil situaci náhodou přítomný šofér min. Kalfuse Janoušek a velitel stráže vládního vojska. Ve svém vysvětlení uvedli, že „je konec války, že se nebojuje“. Tím se spokojili a odešli. Ve 13.15 h. došlo na Hradě k přestřelce. Dělník Peřas a úředník Janotka ozbrojili se puškami, odňatými dvěma mužům německé stráže, a s puškami běželi po III. a II. nádvoří směrem k Prašnému mostu. Po nich začali střílet němečtí SS. Při přestřelce padl dělník Vágner, Peřas byl těžce zraněn, stejně jako další účastník přestřelky dělník Fiala. Nato ve 13.30 dostavili se pod balkon na III. nádvoří SS-Manni znovu a kategoricky žádali odstranění sovětské vlajky. Splnění příkazu vynutili si pohrůzkou střelnou zbraní. Ve 13.30 hod. dostavili se na Hrad zástupci Národního výboru Dr. Kavalír, Dr. Berdych, prof. Dr. Čančík. Oba prve jmenovaní po nějaké chvíli z Hradu byli odvezeni autem, prof. Čančík zůstal na Hradě. Ve 14 h. dostavili se SS-Manni po třetí k balkonu a žádali kategoricky odstranění všech vlajek. Mezitím přijel od říšského protektora pplk. Radtke, který zjišťoval, kdo je zodpovědným za vyvěšení vlajek. Zatkl s. š. Dr. Popelku. Vlajky musely být sňaty, byla odzbrojena stráž vládního vojska a přítomné osoby uniformované policie, byla prováděna prohlídka místností kanceláře,<sup>54</sup> která měla za účel zjistit, nejsou-li uskladněny na Hradě zbraně. Mezitím byli telefonicky upozorňováni Dr. Kalfusem Dr. Šíma v ministerstvu vnitra a gen. Eminger<sup>55</sup> ve vládním vojsku na výzvy Radiojournalu o pomoc.

V 17. hod. byly zachyceny první zprávy na vlně 415 o konstituování velitelství československého vojska v Praze a o bojích. Na III. nádvoří bylo postaveno dělo namířené na objekty kanceláře. Úřednictvo, zastížené událostmi na Hradě celkem v počtu 25 osob /připojen seznam/, bylo koncentrováno ve středních místnostech II. patra.<sup>56</sup>

Během odpoledne dostavili se do místností několikrát hlídky SS. Ve večerních hodinách byli povoláni strážníci SS oba přítomní lékaři Dr. Havránek a prof. Dr. Čančík na strážnici SS,<sup>57</sup> kde nouzově ošetřili asi 60 raněných SS-Mannů. Večer byla z nouzových prostředků uvařena polévka a černá káva.

## NEDĚLE 6. KVĚTNA 1945

V neděli ráno byli obyvatelé Hradu probuzeni kolem 5. hod. prudkou dělostřeleckou palbou. Soudili jsme, že jde o palbu děl postavených na rampě Hradčanského náměstí. Později však vyšlo najevo, že pálí baterie protiletectvých děl umístěných za Jelení ulicí. Pálila přes Hrad na město. Celý den proběhl v napjatém sledování rozhlasových zpráv o stavu bojů, ve stísněné náladě, ježto zprávy zdály se býti velmi zlé a k úzkosti přispívalo špatné, deštivé počasí. Úzkost polevila poněkud o 16. hod., kdy hlášení zdála se být příznivější. Uklidňující hlášení dostali jsme také soukromou cestou telefonicky z města. K obědu příčiněním spoluinternovaných slečen měli jsme polévku a nastavovanou kaši.

V 16.43 h. došlo k tragickému neštěstí, kdy zásahem granátu byl těžce zraněn Dr. Havránek, hradní lékař. Dr. Havránek, spoluvězněný na Hradě, sledoval z okna kanceláře s. š. Dr. Popelky<sup>58</sup> události ve městě /požáry, dopad granátů, letecké bombardování/ a to právě ve chvíli, kdy do míst, kde stál, dopadl první dělostřelecký granát vypálený proti Hradu z Pankráckého návrší. Granát explodoval v bezprostřední blízkosti Dr. Havránka, který utrpěl těžká zranění, hlavně na horní části těla, jímž asi po hodině, v 17.50 h., po přenesení do vojenského lazaretu, podlehl. Kolem 19. hod. byl mrtvý Dr. Havránek přenesen zpět na Hrad. Důsledkem tohoto tragického neštěstí bylo, že jsme opustili horní patro hradní a odešli jsme do přízemí do místností, v nichž byla umístěna spisovna.<sup>59</sup> Večer byl naposled poslouchán londýnský rozhlas. Krátce nato dostavil se mezi nás opilý velitel stráže SS Steinig, který žádal s. š. Dr. Popelku o rozmluvu. Podle sdělení

54 Druhé a třetí poschodí jižního traktu Pražského hradu na III. nádvoří.

55 Jaroslav Eminger (1886–1964), absolvent vojenské akademie ve Vídeňském Novém městě a vojenské školy ve Vídni, 1914–1918 důstojník rakousko-uherské armády na ruské a italské frontě, po 1918 v různých velitelských funkcích československé armády, 1933 brigádní generál jezdecky, 1936–1939 na Slovensku velitel 3. jízdní brigády (od 1937 3. rychlá divize), 1939–1945 velitel vládního vojska v Protektorátu, 1947 zproštěn Národním soudem obvinění ze závažného chování za protektorátu, 1948 postaven mimo službu.

56 Druhé patro jižního traktu Pražského hradu na III. nádvoří.

57 Severní křídlo Pražského hradu na I. nádvoří naproti Arcibiskupskému paláci.

58 Ve druhém patře jižního traktu Pražského hradu na III. nádvoří ze strany zahrady Na Valech s výhledem na Petřín, Malou Stranu a Staré a Nové Město.

59 Dnešní prostory Archivu Pražského hradu v přízemí jižního traktu III. hradního nádvoří ze strany zahrady Na Valech.

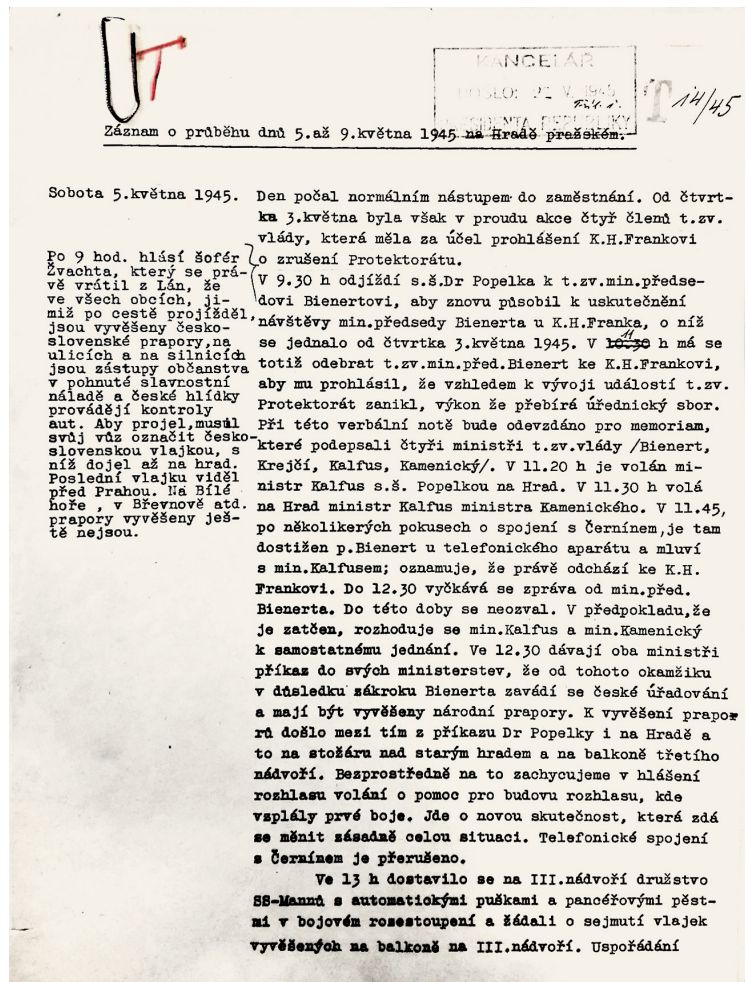


Dr. Popelky mluvil zmateně, dělal dojem člověka, který si neví rady a kterému jde o život. S. š. Popelkovi chtěl odevzdati pistoli, což tento odmítl, nato od něj žádal 500.000 K., které mu s. š. Popelka také odmítl dát. Po tomto odmítnutí snížil svůj požadavek na 100.000 K. a po novém odmítnutí žádal o 5.000 K. Tuto částku mu s. š. Dr. Popelka vyplatil, aby se vyvaroval dalšího obtěžování. SSman Steinig žádal o dalších 5.000 K. prý pro jeho šoféra. Také tyto obdržel, načež odešel. V noci z neděle na pondělí byla jasně slyšitelná střelba z děl proti Hradu. Jedna ze střel zasáhla severní trakt ve III. nádvoří poblíže západního konce chrámu sv. Víta.

### PONDĚLÍ 7. KVĚTNA 1945

Ráno asi kolem 8. hod., měl se dostavit jeden člen kanceláře pro Todesbescheinigung<sup>60</sup> Dr. Havránka do lazaretu č. 3. Opatření uzavírací byla však tak ostrá, že velitel stráže odmítl jakékoli propuštění úředníka z Hradu. Isolování internovaných bylo zůstřeno potud, že dopoledne byly vypnuty telefony. Ve 12.30 h. byl vypjat proud, což znamenalo odnětí možnosti poslechu rozhlasem o situaci venku. Během dopoledne projevovaly příslušné orgány nápadnou péči o vyživovací situaci, o kterou se dosud vůbec nestaraly. Velení stráže na Hradě převzal nový poručík SS, který navrhoval přestěhování části internovaných na jiné místo, ježto prý internace neděje se v poměrech důstojných. Rozvířena byla také včerejší noční příhoda s SS-Mannem Steinigem. Nový velitel stráže SS dostavil se v doprovodu poddůstojníka Nagela a sdělil, že SS-Mann Steinig udal s. š. Dr. Popelku pro podplácení. Podplácním hodlal prý Dr. Popelka docíliti zběhnutí SS-Manna Steiniga. V souvislosti s tím byli vyslýcháni oba internovaní ministři, proti kterým bylo vzneseno podezření, že na této aféře mají také podíl. S. š. Dr. Popelka hájil se tím, že k věci byl přinucen stavem nouze, poněvadž SS-Mann Steinig byl úplně opilý a nebylo možno jiným způsobem se ho zbavit. Jiný účel poskytnutím peněz nesledoval. Po nějaké době vrátil se nový velitel stráže SS a hlásil Dr. Popelkovi, že přikládá víru jeho vysvětlení a SS-Manna Steiniga vlastnoručně před chvílí zastřelil. Pokud jde o zásobování, oběd náš sestával z polévky a 5 menších vdolečků.

O 17. hod. dostavil se poddůstojník Nagel, který dal rozkaz, že obyvatelé Hradu, kteří se do místnosti spisovny uchýlili jako do protiletického krytu z důvodu nebezpečí bombardování, musí do 10 minut Hrad opustit, ježto hrozí zůstření bojových akcí. Na tento rozkaz byla odvedena část internovaných se zavazadly nad Staré zámecké schody k Opyši.<sup>61</sup> Tam dostavili se také ostatní obyvatelé z Jiřské, Zlaté a Vikářské ulice v celkové počtu asi 200–250 osob. Těmto osobám prohlásil velitel stráže SS, že dojde k novým bojovým akcím proti Hradu. Z tohoto důvodu chtěl zařadit jejich odsun k bojujícím jejich bratřím do města. Ti však o ně nestojí, nemají co jíst, ani by je neměli kde ubytovat. Proto ponechává všechny osoby dále na Hradě, aby je ušetřil pekla, které se snese na město. V Jiřské ulici a z věže prý však



První strana zprávy JUDr. F. Škarvana o dění na Pražském hradě ve dnech 5.–9. května 1945  
Foto: AKPR

60 Úmrtní oznámení.

61 Východní vstup do Pražského hradu s dolní branou oddělující ulici Na Opyši nad Starými zámeckými schody od Jiřské ulice vedoucí na náměstí U Svatého Jiří.

bylo vystřeleno z oken na německé vojenské orgány. Padne-li ještě jediný výstřel, budou všichni na Hradě přítomní bez rozdílu muži, ženy i děti bez milosti postřeleni. Nato musili se všichni obyvatelé Hradu vrátit na svá původní stanoviště. Tato epizoda působila silně tísnivým dojmem na všechny zúčastněné a dalo hodně práce paralyzovat tento neblahý vliv. Pokud jde o vyživování, byla k večeři polévka a brambory s cibulovou omáčkou.

#### ÚTERÝ 8. KVĚTNA 1945

V noci z pondělí na úterý vzniklo podezření, že stráž SS chystá násilná opatření proti internovaným. Příčinu k tomu zavinil asi výstřel, který padl v přízemí u vchodu ve vrátnici.<sup>62</sup> Dodatečně však bylo zjištěno, že to snad byl výstřel náhodný. V úterý 8. května z nejistoty, z nedostatku odpočinku a z omezeného vyživování projevuje se silná únava. Během dne nepříhodilo se celkem nic zvláštního. Snad bylo by připomenouti to, že byla stupňována ještě péče o naše vyživování ze strany německých orgánů. V 16.15 hod. byl improvizován pohřeb zesnulého Dr. Havránka a dělníka Jaroslava Vágnera. Pohřeb nařídily v odpoledních hodinách německé orgány. Byl vykopán prozatímní hrob v Královské zahradě. V našich dílnách byly zhotoveny provisorní rakve a odpoledne za účasti 4 zástupců internovaných a 6 nosičů z řad internovaných byli oba uvedeni do připraveného hrobu pohřbeni. Ve večerních hodinách oznámili dva členové SS t. zv. ministru Kalfusovi a Kamenickému, že německé formace odcházejí. Asi 10 minut nato manželka jednoho internovaného přinesla zprávu o uvolnění v městě. Je možný pohyb po ulicích, zdá se, že skončily všechny bojové akce. V noci z úterý na středu bylo provedeno zajištění t. zv. ministrů Kalfuse a Kamenického, s. š. Dr. Popelky a Dr. Mildeho.

#### STŘEDA 9. KVĚTNA 1945

V ranních hodinách začalo nové odstřelování Prahy. Z baterií protiletectvých děl situovaných za Hradem. Vzplály nové boje. Během klidnější noci i za ranních bojů odešli někteří z internovaných z Hradu do svých domovů. V této době zastřelili Němci na Prašném mostě dalšího z hradních zaměstnanců, podúředníka – šoféra Vojtěcha.

Kolem 10. hodiny dorazily, k upřímné radosti všech, na Hrad prvé skupiny ruského vojska.

Dr. Škarvan

#### Seznam osob internovaných na Pražském hradě ve dnech 5.–9. května 1945

- |  |   |  |
|--|---|--|
| 1) V místnostech Dr. Popelky a Dr. Čihaře /dne 5.–6. V. do večera/ | - podúř. [podúředník] Majer   | a ošetřovatelka Milena Březáková   |
| - ministr dopravy Dr. Kamenický                                    | - podúř. Bednář   | - podúř. Šedivý  |
| - ministr financí Dr. Kalfus                                       | - podúř. Krejza   | - podúř. Nájemník s manželkou Annou, s dcerou Libuší provd. [provdanou] Horkou a jejím mužem Adolfem |
| - kab. [kabinetní] šéf Dr. Popelka                                 | - pol. insp. neunif. str. [policejní inspektor neuniformované stráže] Strnad /přidělený - ministru dopravy              | - zříz. [zřízenec] Jaroslav Nauš s manželkou Marií a synem Jaroslavem                                |
| - Dr. Milde  | - šofér ministra fin. Janoušek  | - podúř. František Dostál s manželkou Julií  |
| - Dr. Škarvan  | - šofér ministra dopravy Jírec  | - zříz. Vratislav Jandák s manželkou Josefou a dětmi Jaroslavem a Evou                               |
| - MUDr. Havránek   |   | - paní Milada Žvachtová se synem Vlastimilem   |
| - MUDr. Čančík   |   | - paní Milada Příhodová s dcerou Miroslavou a synem Jiřím  |
| - v. řed. [vrchní ředitel] Hanuš                                   | 2) od 6. V. večer internování shora uvedení ve spisovně kanceláře presidenta republiky. K nim přibýly tyto další osoby: | - paní Marie Fenclová s dcerou Olgou   |
| - taj. [tajemník] Jelínek  | - telefonistky: revidentka Tůmová   | - sl. [služebná] Alžběta Cyprýnová   |
| - v. taj. Rumpál,  | revidentka Vágnerová  | - podúř. Josef Bartoň s manželkou Julií  |
| - v. ofl. [oficiál] Kalina   | asist. Maršíková  | - podúř. Červenka s manželkou Konstancí  |
| - v. ofl. Zahradil   | asist. Bajerová   | - zříz. Žlábek s manželkou Boženou   |
| - ofl. Šafra   | asist. Vrbatová   | - telefon. montér Půst   |
| - ofl. Zbořil  | asist. Urbanová   | - pol. insp. neunif. stráž na Hradě Semerák  |
| - v. ofl. Parkan   |   |  |
| - smluv. úř. [smluvní úředník] Svobodová                           | - správce Karel Hrouda /a jeho rodiče František a Marie Hroudovi/   |  |
| - v. ofl. Sadiňová   | - paní Popelková a její dva synové Petr a Jiří  |  |
| - v. ofl. Berounská  |   |  |
| - ofl. Figerová  |   |  |

pd

#### Ediční poznámka

Zpráva o událostech na Pražském hradě ve dnech 5.–9. května 1945 je publikována kvůli zachování její autenticity v původním znění. Podle původního strojopisu byly také ponechány lomené závorky. V hranatých závorkách byly pouze rozepsány zkratky.

62 Vchod do jižního traktu Pražského hradu na III. nádvoří pod balkonem.